

טורי אנגלמן בנימין

172140

בן ארנה ופיליפ

נולד ב- 15.7.1923

התגייס לצה"ל ב-1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- ט' באייר תשי"ח 18.5.1948

בעת מילוי תפקידו.

אנגלמן בנימין.

בן פיליפ וארנה, נולד ב-15 ביולי 1923 בצ'כיה. התחנך "במכבי הצעיר"
וב-1938 שלוחו הוריו לארץ בי'עליית-הנוער. כאן השלים הינום בכפר הנוער
בן שסן. עשה שנה בהכשרה בקבוצת גבע והתחיל עם חבריו בקבוצת אלומות
בפרייה שליז יבנאל. הקדיש את המומחיות שרכש ברפתנות להעלאת רמת הדפת
שבקבוצת והגילת תעבות.

עליזותו הייתה לברכה לכל חברותו, ואהבתו לבתו הקטנה למופת בשליחות הקבוצה
התגייס לגיוח "ברק". השתתף בהתקפות על השכנים הרעים בעין מאהל וערב אל-
זביח למרגלות התבור, ובאחרונה בקרב על צמח. חזר סן המערכה שלם ונקי
להפליא, אך על שאלת התימוחן של חבריו לא הספיק לענות, כי פגז אייב נפל
בקרבנו ושם קץ לחייו בגוקר יום ט' באייר תשי"ח (18.5.1948) על-יד בית הספר
הערבי בצמח.

הובא למנוחת עולמים בבית הקברות בדגניה א'. השאיר אחריו סבתנים ורשימות
רבים המעידים על עדינותו וכישרו ביטויו.

"יהי זכרו ברוך"

קרבות בהם השתתף בנימין

קרב הזבחים

עם השגת משימת הפשיטה: תקיפת בתי ה"דהראת", ניתנו הוראות באלחוט לסגת מן השטח, מאחר שלא הייתה כל תכלית להחזיק בשטחים אלה שאינם נוחים להתגוננות והאויב יכול היה לרכז בהם כוחות עדיפים. למרות הקריאות הדחופות, התמהמהה הנסיגה. האנשים, שקצתם היו בלתי מאומנים ובלתי ממושמעים, פשטו בבתים לבוז בוז, בלי שיוכלו מפקדיהם להשתלט עליהם במהירות המספיקה, כדי להוציאם בזמן.

התקפת הנגד החלה בשעה 30: 8 לערך. כוח אויב בעוצמה של שתי פלוגות, שנראו כאנשי צבא סדיר ומצוידים במכונות ומרגמות, פיתח התקפה מצד גבעות כפר כנה השולטות על שטחי הזבח, וכפריים ערבים נראו כשהם מתקדמים גם מן האגף הדרומי, מצד דבוריה. אש האויב פגעה בכמה אנשים, בהם נפגעו בשטח המכוסה אש ללא שום אפשרות להוציאם. הניסיונות להוציאם גרמו לתוספת נפגעים. האויב תקף במהירות ובשיטתיות, אשו הייתה קטלנית, ומספר הנפגעים הלך ורב. נסיגה משטח זה, תחת אש, כמותה כאיבוד לדעת. הוחלט לנסות ולהחזיק מעמד בין כמה בקתות עד חשכה. ההתקפה גברה, ואתה רבו הנפגעים. לא הייתה ברירה, אלא לסגת. אנשינו נאלצו לסגת מתוך שטח גבעי, המכוסה סלעים ושיחים רבים, אל תוך שטח פתוח, החסר עמדות טבעיות וכולו נתון לאש מכל עבר. למרבה הצרה, אזלה התחמושת למכונות, וכן לנשק הקל. למרגמת "3 היחידה, שהייתה ברשותנו נשבר המקור... הוזעק אווירון "פרימוס", ואחד מאנשיו, שצויד במקלע, עלה בו כדי לסייע לנסיגה בעזרת אש אוטומטית מן האוויר.

הנסיגה הייתה איטית וקשה, כשהאווירון "צולל" מלמעלה ומטיל צרורות ביחידות האויב המתקדמות. מחיר יקר שילמנו בעד ההתפרקות שלאחר הניצחון. תגבורות האויב התקדמו לעבר בית קשת, - הוא כיוון נסיגת היחידות. היה הכרח להזעיק תוספת כוח רזרבי לבלימת ההתקדמות. המחלקה, שהטרידה את לוביה, נקראה באלחוט לבוא לעזרה. במכונה ובמרגמה שהיו ברשותם בלמו את התקדמות האויב. ה"פרימוס" הופיע שוב והטיל את פצצותיו על ריכוזי האויב. עם ערב עזבו כוחות האויב את השטח בהשאירם בגבולות הזבחים משמרות קדמיים בלבד. מפי מודיע מהימן נודע לנו כעבור זמן, שבתי החולים והמנזרים מלאו פצועים רבים מאנשי הזבח. שרידי הזבחים עזבו את מקומם, והשטח נשאר ריק, אף מיחידות קטנות שהחזיקו בו לשם תצפית.

סיכמו את הפעולה ומצאו, כי המטרה הושגה באבידות לא מוצדקות, שבאו מחמת נמיכותה של רמת האימון והמשמעת הלקויה. היה זה לקח יקר, שלמדנו ממנו הרבה. בימים ההם לא שיערנו מה גורלי היה מבצע זה לגבי הגליל התחתון ועמק הירדן, עם הפלישה ב-15 במאי.

בתוך הכיתור

באחד הימים עבר הלחש שעלינו להיות מוכנים. –הלילה יוצאים! –לאן? הרגשת עצבנות קלה בקרב המחלקה. סידורים שונים, ניקוי הנשק, הכנת החגור. ובהתקבל פקודת-המבצע, נודע לנו, כי המטרה היא ערב-א-זבח. נקבעה שעת היציאה. עם שחר עלינו לעלות על קן מרצחים זה. ניתנו הוראות אחרונות. מן הצד- התקהלות של אנשי המשק, ובלב חברים וידידים – חרדה. הנה יוצאים, ומי יודע עם מי ניפגש מחר? והיוצאים אף הם הוגים בילדים, בחברה, בבית ובידידים. ניתנה פקודה, כולם נדמו. אוירה של כובד ראש. לא ששנו אלי קרב, אך הלב מלא אומץ והכרה וידיעת המטרה. לקול ברכת חברים יצאנו לדרך. אחרי יבניאל ירדנו מן המכוניות ונשארונו כוח קטן, לבדנו בלילה האפל, הצופן בחובו סודות וסכנות.

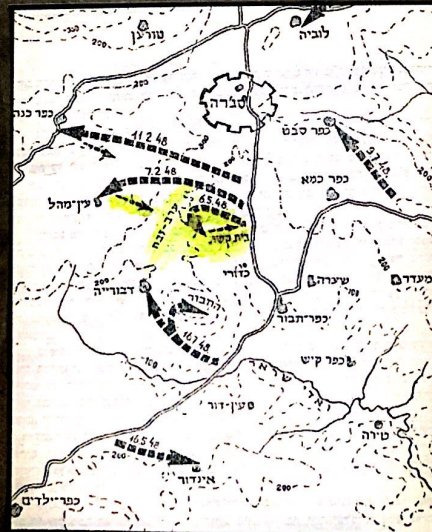
אחרי ריכוז הכוח המלא, המיועד לפעולה זו, המשכנו בשדות, בין קמה גבוהה, בסביבה בה שוטטו ראשוני "השומר". ההרהורים נושאים אותך, הרגשת רחוק, כאילו בקצה חוט ארוך, את הנשור מראשוני העלייה ועד עתה, דרך עקובה דם וזיעה. אך הנה נתקלה רגלך, והתקלה מחזירתך למסלול. אתה מתעורר, וממולך התבור מזדקק באפילת הלילה כצל ענק. מבטנו תר אחרי אחת הגבעות לרגלי התבור. שם עלינו להתמודד. הולכים דרוכים וזהירים. חוץ מן המשדרים, המעבירים פקודות, אין איש מוציא הגה. אנו עוברים על פני שבילים ושדות, בקעות וגבעות, סלעים ומישור. נעצרים לכל רחש. ממשכים הלאה. מתקרבים אל המטרה. על מחלקתנו הוטל לפרוץ אל תוך הכפר. והנה נכנסים אנו לוואדי הארור שעל ידו נפלו חברי בית קשת. ויכרונות הקרב הראשון עולים על לב. הכוח חולק על לפי תפקידו. הגענו אל המטרה, תפסנו את המשלט האחרון. אנו מספיקים לקלוט את ההוראות האחרונות, והנה האות לעלות על הכפר.

מטר של יריות. ההצלחה האירה לנו פנים. אנשי הכפר הופתעו כל כך, שלא הספיקו לערוך הגנה של ממש. כבשנו את הכפר. העברנו את הסיוט מעל בית קשת והסביבה. בתוך הכפר המתגוללות לעינינו גויות רבות של ערבים, אשר נפלו על כלי זינם, בנסותם לעמוד על נפשם, ובורחים שפנו עורף. אנקת הגוססים והפצועים הייתה קשה מנשוא. סרקנו את הכפר, מצאנו את הבגדים ותרמילי הצד של סיירי בית קשת.

עוד החבלנים מחבלים בבתים, וההתקפה הנגדית של הערבים החלה. הפקודה לסגת אחרה לבוא, בגלל יחידה אחת שלא יכלה לסגת מפני לחץ האויב. הערבים הספיקו להתארגן ולהתחיל בהסתערות חזקה. הם נהרו בהמונים, מנוהלים בידי מפקדים מנוסים, תחת חיפוי של נשק אוטומטי, ובנצלם יפה את גדרות האבן וידיעתם את השטח, הצליחו לתפוש חלק מן הכפר.

והנה הפצועים הראשונים. נאלצנו להפריש כוח ניכר להוצאתם. עד מהרה נמצאנו במצב קשה מאוד מוקפים מכל צד. מצבנו התחיל להיות נואש, ללא אפשרות להתחמק. נשארנו כעשרים וחמישה איש מוקפים בכפר. התחמושת אזלה כולה. אנקת הפצועים, אשר לא הספקנו להוציא – באוזנינו. השליטה על האנשים נשמטה מידי הפיקוד. הנה החל קרב פנים אל פנים, קרב רימונים. אתה רואה את פני אויבך ואינך מרגיש אלא זאת: עליך להקדימו! אך הנה אזלו גם הרימונים. נצנץ הרהור: לנסות לסגת. אך כיצד? ואנו עייפים עד מוות. ובכל אלה היו גילויי גבורה נפלאים. על ידי נפגע שמואל גרומן, אשר עבר איתי קרבות רבים. עודני זוכר את מבטו האחרון, כאשר ביקש מחברו להוסיף לו עוד כדור. אך בקשתו הייתה מיותרת. כשנסינו להוציא מתוך האש, גווע בין זרועותיי בעניים שואלות. לא לשווא נשפך דם קדושים וטהורים. גבעת "שהב" נגאלה. עשרים ושמונה בניס יקרים בלעה, אך הגבעה לנו היא, לנו, כי קנינו אותה במיטב בנינו. ליום השנה, על קבר אחים שנכרה בקרבת מקום, פחד ורחב הלב מכאב ושמחה למראה הגבעה הבנויה. בתים על גגותיהם האדומים עומדים בגאון וכאילו מראים על הכפר, קן מרצחים, המוטל נתוץ והרוס מנגד. אך שנה אחת חלפה, ומה רבה התמורה. וכואב הלב על אלה שלא זכו לראות בגאולה. לא זכו, ורק רוחם מרחפת תמיד מעל לגבעת "שנהב", היא בית קשת.

יהודה קופלובסקי

בחצות הלילה, בין ה-15 וה-16 במאי 1948, פתחו הסורים בחרעשת תותחים ומרגמות על עיונים, שערי הגולן ומסדה, ובשעות הבוקר חופיעו מטוסים סוריים, שהפציצו את המשקים, פוזות האיים החלו להתקדם ממוחדות הגולן, כשנגמם היתח לפרוץ אל טבריה דרך הדגניות, ומשם להתחבר אל הגליל המערבי והתחתון. במקביל ערפו הסורים נסיונות חוזרים ונשנים לכבוש את עיונים.

מול חטיבת סורית מתוגברת הוצב, מיספר ימים קודם לכן, גדוד "פרק", פשהוא מכוון בכל מרחב העמקים: מחלקה בגשר, שתי מחלקות באשדות-יעקב, פלוגת חילי משמר בצמח, שתי מחלקות עתודה בטבריה ומחלקה וחצי בגליל התחתון.

חסורים פבשו את צמח, מסדה ושער הגולן, וניסו לפרוץ לטבריה דרך הדגניות. בניסיון נואש לבולמם חוקנסו למערמה הארקטילריה הישראלית הראשונה - שני תותחים מיושגים שנודעו בכינויים: "גמוליאונצ'יקים", התותחים, אשר ירו אל חטור המתקדם, תלחימה בחירוף נפש בשערי דגניה וחדיי פת טנקים בבקבוקי מולוטוב ובמרגמות 3 אינץ' - הביאו לשינוי המוחל.

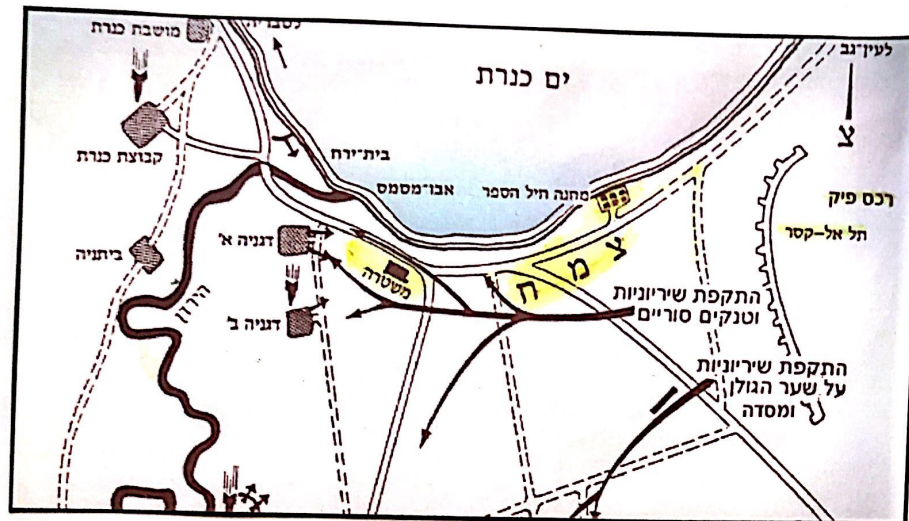
תנופת התקדמותם של חסורים נבלמה אל מול הדגניות, וכתוצאה מכך נשתרר בכוח הסורי חוסר סדר ופוחותיהם נסוגו, פשהם מפנים את צמח, שערי הגולן ומסדה. ב-23 במאי 1948 נסתיימה המערכה בעמק הירדן.

המערכה על צמח

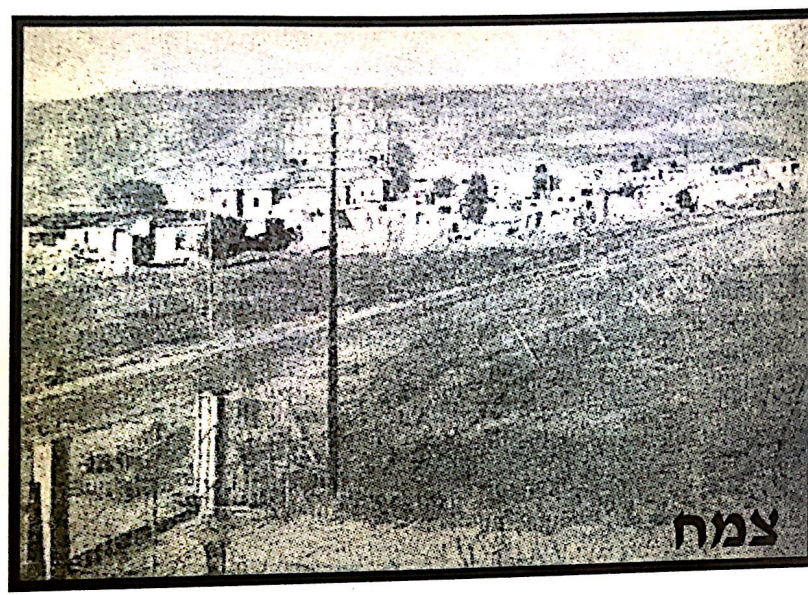
נפילת "מתחם צמח" (18 במאי 1948)

על "המערכה בבקעת כנרות" כותב יוסף נצר, חבר שעריהגולן, איש גדוד "ברק": "לתוך העמק הפורה ביותר בארץ פרצו טנקים ורמסו תבואה שבשלה לקציר. 16 תותחים כבדים חישו את האדמה. 5 מטוסי יאויב חגו מעל וקטלו את מטען החיטה... על גבולה המזרחי של צמח בשוחות רובאים פשוטות שכבו חילי הגדוד. זו אחד ניתן לכולם: להחזיק מעמד... תחת מטד פגזים... מול 20 טנקים ומשורינינים, מול שני גדודי יגלים מסתערים שכבו חיילי הגדוד... לא הושמו עליהם משימות של תנועות טקטיות מסובכות – הוטל עליהם תפקיד פשוט וקשה כשאל – לחזיק מעמד... כך עמדו אנשינו יומיים. אחרי יומיים נפרצה חזות, נפלה צמח, נפלה משטרת צמח, האויב הגיע לשערי חדיגיות..."

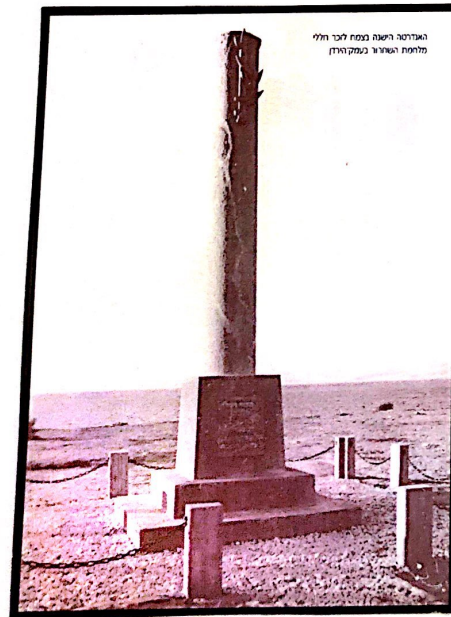
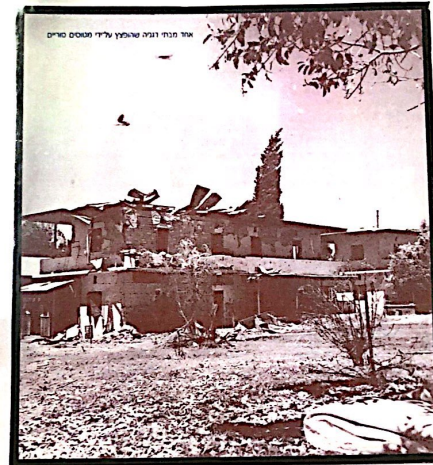
ב-18 במאי 1948 התמוטט "מתחם צמח" בלחץ התקפה של כלי רכב משוריניים ובהם טנקים שתקפו את צמח בחיפוי הפגזה ארטילרית. עשרות חללים נפלו בקרב על צמח בנסיון שווא להחזיק מעמד בכפר (העיירה), בקריטינה ובכניון המשטרה, קרב חסימה מצמח בשטח פתוח לאש סורית קטלנית יזכר בתולדות החטיבה כאחד הקרבות הקשים, האכזריים והעקובים מדם.

לוחמי גדוד "ברק" תופסים עמדות בתחנת הרכבת
 בצמח לקראת הקרב הגדול על "מתחם צמוד"
 כ- 18.5.1948

בניין המשטרה בצמח

מראשוני קטוצת הוצשרה מגבע הגיע אג'ינו בן. וכבר בימים הראשונים התבלט
 בעמדתו ובחברו. קבל על עצמו את עול הדפת הפרימיטיבית שהייתה לנו עוד
 בפרדיו. הצניס שטיים קיולים והעווג שיטות מודרניות והעלה את הדפת לדרגת ענה
 רציני במשק. לא חס על זמנו וכוחותיו והתוצאה לא אחרה לבוא הדפת ההלה
 לתת את תועבתו.
 אף בחברה מצא במחזה את מקומו. שמח ועליו היה מעוזו. מלא שמחת חיים אף
 במצבים הקשים ביותר. תמיד רח סביבו חברים ידע לשמחם ולענינם.
 אנהגה לא רגילה גילה לביהן הקטנה ניצה. איש לא יכול היה להזדהות במסירותו
 לילדותו. את כל אשר היה חסר מאהבת והזרים שנפרד מהם הוא עודנו ילד העדה
 הצעיק לניצולה שלו.
 אולם משפרצה מלחמת השחרור נחלץ מיד לפל'ים. השתתף בקרבות כבדים בגליל
 החתונן בעין מהיל וערב א-זכה למרגלות התבור ויצא בשלום. אף מצמח עצמה
 יצא טריא ושלם כשמעב רוחו העליו לא עוגו אף רגע למרות הקרב הכבד במשך
 שעות מול שריוני האויב בידיים ריקות כמעט. וכששאלוהו בנקודת הריכוז של
 אנשינו לאחד הנסיגה מצמה: בן, איך הצלחת לצאת מהקרב זה שלם ואף הנשק
 כבר מצוחצח ונקי - החל בן לענותם, אולם את התשובה כבר לא נדע לעולם, כי בן
 ברגע התפוצץ פגו האויב בין אנשינו ושם קץ לבן השמח העליו והאב המסור.
 יחי זכרו ברוך.

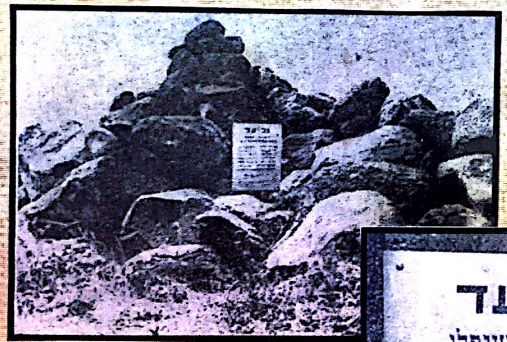
ב-ה

דרך של בן לקבוצה להקלאות הייתה מתוך אהבתו לטבע ולבעלי החיים שהקטר
 שלו אליהם היה עמוק מאוד. הייתי אומר "גוי מסמ" ובמובן השוב שביד. נכחתי
 בכך מ"החזרה" המשותף שלנו, "גידול כלבים" ואפוא אפשר להתמסר לבעלי חי
 מבלי לדאוג לצד החכליתי" שביד אם לא בקבוצה? וכן היה לרפתן בחסד
 באלמות.

הוא לא היה טיפוס של "פקק". היה בו משהו מיוחד ויסודי, עולם מלא וסגור בפני
 עצמו, שהעשיר לפי דרכו ואופיו בגוון עשיר משלו את קבוצתו. ביום פקודה נפל
 אף הוא בהתנייעו בשער אל מול פני האויב.

ע. ישי

גל-עד
 לחברינו שנפלו
 במלחמת השחרור ת'ש"ח
 מרדכי ליפקין בדרך להר-טוב
 שרגא גסמן למרגלות הכוכב
 בן אנגלמן מקרב עלי צמח
 יעקב לוגר בקרב על צמח
 אמנון כרמי בפיצת הרוך לחשלים
 ישראל שפירא בכבוש גדרת
 יסף טלוטצובר במערכת"ת"ת-ט"א
 ת.נ.צ.ב.ה.
 אלמות יסעצמאת א למה"ת ישראל

הוא נשאר בן עשרים
והזמן חלף,
זמן שלא נגע בפניו
זמן בלעדיו.

הוא אבד בחולות
עד היום לא שב,
ורק עכשיו אפשר לדבר
רגע אליו.

אז כתבת יומן
ונשאר המכתב,
זאתה צוחק מן הדף
שעל המדף.

כי עם הזמן זה דעך
הכאב שכך,
לפעמים גם פצע ישן
שם ונפתח.

תגיד לי אתה -
מה עושים עם
חבר שכמותך,
מה עושים עם מותך,
עם זכרון היותך,
עם חבר שכמותך.

תגיד לי אתה -
מה עושים עם
חבר שכמותך,
שלא שם ולא פה,
שהיה ואינו
ובכל זאת - ישנו.

תגיד לי אתה -
מה עושים עם
חבר שכמותך,
מה עושים עם מותך,
עם זכרון היותך,
עם חבר שכמותך,

שנשאר בן עשרים....

